

Situația Țărilor Române și a Bulgariei în fața expansiunii otomane

Manea Daniela Liliana

Abstract

This study the Ottoman expansion on the Romanian Countries and Bulgarian territory with significant changes due to attacks coming from the Ottoman. Romanian Countries and Bulgarian were at the end of XIV century, the main objectives of Ottoman expansion, the attacks against the Romanin Country have started with the arrival on throne of Mircea cel Bătrân, which claimed the territory situated on south of the Danube, a territory whose posesion was also claimed by the Sultan.

Key Words: Bulgaria, Romanian, Country, Osman, Danube, Djihad.

Întemeierea Imperiului Otoman a avut loc la începutul secolului al XIV-lea când Peninsula Balcanică a fost pusă în fața invaziei acestora, iar slăbiciunile sistemului politic și social aveau să le ușureze sarcina cuceritorilor. Imperiul Otoman era la început un mic principat la frontierele lumii islamice, destinat pentru Djihad, Războiul Sfânt împotriva creștinilor infideli. Acest nesemnificativ stat de frontieră a cucerit treptat și a absorbit fostele teritorii bizantine din Anatolia și Balcani și, prin cucerirea țărilor arabe în 1517, a devenit cel mai puternic stat din lumea islamică¹.

În 1224 Gazi Suleyman-șah a fost invins de Genghis-Han care se îndrepta spre locurile numite în prezent Erzingean și Ahlat din Anatolia. La sfârșitul secolului al XIII-lea un grup de războinici turci s-au așezat în Nord-Vestul Anatoliei. Numele otoman care le-a fost dat derivă de la căpetenia de frunte, Osman sau Othman (1290-1326). Descendenții lui Osman, un grup de gazi de frontieră au întemeiat un imperiu care se întindea de la Dunăre la Eufrat. Expansiunea puterii lor a fost rapidă.

Prima perioadă a Imperiului Otoman ridică problema: micul beylik (principat de frontieră) al lui Osman Gazi, destinat pentru Războiul Sfânt împotriva Bizanțului creștin, s-a dezvoltat pentru a fi un imperiu

¹ Barbara Jelavich, *Istoria Balcanilor. Secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*, Vol. I, Editura Institutul European, Iași, 2000, p. 40.

cu o mare putere și întindere. Există o teorie care susținea acceptarea Islamului și unirea cu musulmanii, dar și că populația greacă din bazinul Mării Marmara a reînviat Imperiul Bizantin ca stat musulman, clasată de savanți drept o speculație. Originile Imperiului Otoman trebuie căutate în evoluțiile politice, culturale și demografice ale Anatoliei în secolele XIII-XIV². Invaziile mongole în Orientul Apropiat musulman din anii 1220 marchează prima etapă a acestei evoluții. În bătălia de la Köseadağ din 1243 ies învingători mongolii, sultanatul Seldjukid din Anatolia a devenit un vasal al Ilhanizilor. Invaziile mongole au fost consecința migrării spre Vest a turcomanilor, puternice triburi turcești nomade. Ei au venit prima dată din Asia Centrală în Iran și Anatolia de Est s-au mișcat spre Vest, așezându-se la frontiera dintre Bizanț și sultanatul Seldjukid, în regiunile muntoase din Anatolia de Vest.

În 1277 în Anatolia s-a organizat o revoltă împotriva mongolilor idolatri. Musulmanii mameluci au pătruns în Anatolia pentru a-i sprijini pe rebeli, dar mongolii au înăbușit cu cruzime revolta³. Au fost declanșate numeroase revolte și acțiuni de înăbușire din partea mongolilor în următoarea jumătate de secol. Regiunea de frontieră a devenit un refugiu pentru persoanele politice fugite de stăpânirea mongolă și un loc pentru țărani depredați de pământ, orașenii căutau o nouă viață și un nou viitor. Pentru a putea coloniza bogatele regiuni de pe partea bizantină a frontierei, nomazii turbulenți de la granițe i-au îndemnat pe oameni la Războiul Sfânt împotriva Bizanțului. Între 1260 și 1320 comandanți gazii i-au organizat pe turcomani și au fondat principate importante independente în Anatolia de Vest, în regiuni pe care le-au luat de la Bizanț. În ultima decadă a secolului al XIII-lea incursiunile acestor gazii turcomani în Anatolia de Vest au echivalat cu o invazie generală. Osman stăpânea teritoriul dinspre Nord și cel mai apropiat de Bizanț și de Balcani

În anul 1300 statul selgiucid s-a dezmembrat, fiind împărțit în 10 provincii autonome⁴, una dintre ele fiind condusă de Osman. În 1302 Osman a cucerit Iznik (Niceea), capitala bizantină de altădată. Împăratul a trimis o armată formată din 2000 de mercenari, pe care bey-ul a nimicit-o în vara anului 1302. Idealul de Război Sfânt a fost un factor important în întemeierea statului otoman. Rolul acestuia era acela de a supune lumea infidelă. Otomanii au realizat imperiul prin unirea Anatoliei musulmane și a Peninsulei Balcanice creștine, unde Războiul Sfânt continua a fi principiul fundamental al statului, imperiul comportându-se ca protector al bisericii ortodoxe. Imperiul Otoman a devenit un adevărat „imperiu de frontieră”,

2 Halil İnalcik, *Imperiul Otoman. Epoca clasică*, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 43.

3 *Ibidem*, p. 45.

4 *Ibidem*, p. 46.

un stat cosmopolit, considerând toate credințele și rasele ca fiind una singură, care a unit Peninsula Balcanică creștin-ortodoxă și Anatolia musulmană într-un singur stat⁵.

Un eveniment semnificativ crucial a fost cucerirea unui cap de pod în Balcani. Trecerea din Anatolia în Europa a fost o acțiune dificilă, pentru că strâmtoarele Dardanele se aflau în mâinile credincioșilor, însă forța otomană care a debarcat în Tracia nu putea fi capabilă să se mențină și putea fi anihilată de bizantini. Principatul Karesi care se întindea pe țărmul estic al Dardanelelor era soluționarea problemei otomanilor. Lupta pentru tronul Karesi în 1345 i-a dat lui Orhan ocazia principală de a anexa tronul acestora. Trupele din Karesi au intrat în serviciul otomanilor, au solicitat expediția peste Dardanele, sub comanda fiului lui Orhan, Suleyman, comandantul frontierei vestice a statului otoman, s-au pregătit pentru tentativă. În 1346 Orhan s-a aliat cu Ioan al VI-lea Cantacuzino, pretendent la tronul bizantin, s-a însurat cu fiica lui Ioan, Theodora. Aceasta i-a asigurat pe otomani că pot intra în problemele interne ale Bizanțului și participa la război în Tracia. În 1352 Suleyman a mers la Adrianopol pentru a-l sprijini pe Cantacuzino împotriva forțelor sârbilor și bulgarilor, a pus stăpânire pe Tzympe, pe țărmul estic al istmului Gallipoli. În noaptea de 1-2 martie 1354 are loc un cutremur de pământ care a distrus zidurile cetății Gallipoli și ale altor fortărețe, unde Suleyman a ocupat imediat punctele fortificate.

Moartea neașteptată a lui Suleyman în 1357 și capturarea de locuitorii Phocaei a celui mai tânăr fiu al lui Orhan, Halil I-au forțat pe Orhan să încheie pacea cu Bizanțul. Acesta este eliberat în 1359. Comandantul frontierei Gallipoli, Murad și tutorele său Lala Şahim au început o ofensivă urmărind cucerirea Adrianopolului. Au ocupat fortărețele văii Mariței și pe cele de la Constantinopol la Adrianopol. În 1360 contraatacul forțelor de apărare a eșuat, Adrianopolul, capitala Traciei, a capitulat, devenind una din cele mai importante baze politice și militare ale turcilor otomani în Europa⁶, servind și ca reședință alături de Bursa (situat în Anatolia), până la cucerirea Constantinopolului.

Cucerirea Bulgariei a început în 1370-1371, când cad centrele regionale Plovdiv și Borui (astăzi Stara Zagora)⁷. Ivan Şişman, țarul Bulgariei care a domnit între anii 1371-1395 era nevoit să accepte pacea nefavorabilă dictată de Murad I, luând ca soție pe sora țarului, Kera-Tamara. În septembrie 1371 în bătălia de la Cernomen, turcii distrug

5 Constanțiu Dinulescu, *Evoluții politico-militare în Europa de S-E în secolele XII-XV*, Editura Universitaria, Craiova, 2008, p. 91.

6 Halil Inalcik, *op. cit.*, p. 48.

7 Mustafa Ali, Mehmed, *Istoria Turcilor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, pp. 122-123.

trupele despotului Ivan Uglieșa și ale regelui Vukașin al Serbiei în care se înrolaseră și mulți bulgari din Macedonia și Tracia Egeeană⁸, astfel expansiunea otomană devine ireversibilă, statele balcanice acceptând unul câte unul suzeranitatea otomană⁹.

În 1377, Bulgaria cu centrul la Târnovo era supusă unei noi agresiuni, iar Ivan Șișman trebuia să se recunoască drept vasal al turcilor otomani, același lucru îl va face și Ivan Strațimir (Vidin), regele Marko (regele Serbiei). Turcii încalcă acordurile încheiate și cuceresc Sofia, prin înșelăciune în 1385, urmată de Pirot și Niș în 1386, centrul Serbiei de Nord, fiind considerat un important punct strategic. Murad I dă o puternică lovitură teritoriilor lui Ivan Șișman pentru a înlătura formarea unei coaliții alături de Serbia, 1388 este hotărât să supună țaratul. Țaratul de Târnovo este nevoit să ceară pacea, pentru că rămâne fără sprijinul vecinilor, pierzând cetățile Șumen, Provadia, Dristor (Silistra).

Forțele bulgare sunt scoase din funcție rupând legătura teritorială cu despotul Ivanco din Dobrogea. Succesul împotriva lui Șișman îi permite lui Murad să organizeze o mare expediție împotriva cneazului sârb, terminată prin memorabila bătălie de la Kosovopolje¹⁰ la 15/28 iunie 1389, unde cade sultanul Murad I, sub loviturile de pumnal ale sârbului Miloș Obilici. Acum pe tronul Imperiului Otoman va veni sultanul Baiazid I care a domnit între 1389-1402, poreclit Fulgerul, pentru curajul și iuțeala de a deplasa trupele dintr-un loc în altul al Dardanelor. În vara anului 1393 noul sultan Baiazid I asediază Târnovo, iar la 17 iulie capitala cade în mâinile cuceritorului, sunt uciși 110 fruntași, liderul spiritual al bulgarilor, patriarhul Eftimie, iar o parte dintre locuitori sunt mutați în alte zone. Ivan Șișman păstrează o parte din teritorii cu centrul la Nicopole, este acuzat la 3 iunie 1395 de otomani că ar fi colaborat cu dușmanii acestora, ungurii și vlahii, fiind capturat printr-un șiretlic și decapitat din ordinul lui Baiazid. Regele maghiar Sigismund ajunge cu întârziere la Nicopole fiind înfrânt în septembrie 1396. Veneția și ea a fost implicată în lupta pentru Balcani.

Victoria de la Nicopole din 1396 a întărit stăpânirea otomană în Balcani, ridicând foarte mult prestigiul otomanilor în lumea islamică. După înfrângerea acestora, vine rândul țarului Ivan Strațimir, la sfârșitul lui 1397, capturat de Baiazid, moare în închisoarea din capitala turcilor, Bursa, astfel soarta Vidinului rămâne în mâna fiului acestuia Constantin, ca vasal al sultanului. Baiazid este învins de Tamerlan, la Ankara în 1402, iar în statul otoman se declanșează lupte interne. Constantin participă la evenimente și-l ajută pe vărul său emigrant în Ungaria, Frujin, fiul lui Ivan

8 Plamen Pavlov, Jordan Ianev, Daniel Cain, *Istoria Bulgariei*, Editura Corint, București, 2002, p. 62.

9 *Ibidem*; Mustafa Ali Mehmed, *op. cit.*, pp. 123-124.

10 Halil Inalcik, *op. cit.*, p. 54.

Șișman. În 1413 Constantin alături de alți domnitori creștini din Balcani, încheie o pace cu Mahomed I. Țaratul de Vidin a existat până în 1421-1422, când este distrus de sultanul Murad al II-lea. Situația Bulgariei medievale sub stăpânirea otomană este rezultatul unei serii de factori interni și externi. Dispariția statalității bulgare este consecința unei realități politice concrete din secolele XIV-XV, a luptelor purtate cu nomazii care năvăleau din interiorul Asiei, putând menționa că expansiunea otomană vine după greaua hegemonie tătară¹¹.

Țara Românească și Moldova au constituit la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea obiectivele politicii de expansiune otomane. Cea dintâi amenințată de expansiunea otomană a fost Țara Românească sub Mircea cel Bătrân¹² care a domnit între 1386-1418. Începuturile conflictului dintre Țara Românească și puterea otomană au fost urmare a intervenției lui Mircea la Sudul Dunării, în teritorii a căror stăpânire o revendica și sultanul Baiazid I. Preluând stăpânirea Dobrogei, fosta țară a despotului Dobrotici (partea de Sud-Est a Țării Carvunei, cuprinsă între Silistra care alcătuia o formațiune politică separată și Mangalia-Varna), al cărui fiu Ivanco dispăruse în luptele cu turcii, și intervenind în favoarea lui Strașimir, țarul de Vidin, Mircea a declanșat inevitabil conflictul cu puterea otomană. După prima invazie a turcilor sub comanda lui Baiazid în 1392 la Nordul Dunării, scopul acestora era să cucerească țara sau să instaleze un candidat favorabil turcilor. În anul 1393 după desființarea țaratului bulgar de Târnovo, este cucerită și cetatea Silistra, aflată sub stăpânirea lui Mircea.

La 10 octombrie 1394 are loc bătălia de la Rovine, loc neidentificat, situat probabil în regiunea muntoasă a Țării Românești, unde domnul nostru Mircea obține o mare victorie. După unele izvoare cum sunt cele sârbești locul bătăliei lui Mircea a avut loc la Rovine, în timp ce sursele otomane, susțin că a avut loc lângă apa Argeșului, datată în toamna anului 1394, după unii istorici, iar de alții la 17 mai 1395. În 1395 Mircea a încheiat singurul său tratat de alianță cu regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg, ca urmare a faptului că acesta era un vecin primejdios care urmărea subordonarea Țării Românești, iar pe cea a Moldovei a încercat s-o dobândească prin lupta din ianuarie-februarie 1395.

Mircea cel Bătrân a încheiat tratate de alianță și cu regele Poloniei, Vladislav Jagello care nu erau îndreptate împotriva expansiunii otomane, ci pentru a se proteja împotriva lui Sigismund. Tratatul încheiat cu regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg la 7 martie 1395, reprezenta prima alianță militară românească antiotomană, în condiții de egalitate, între cele două țări creștine în apărarea liniei Dunării. Se poate afirma că

¹¹ Plamen Pavlov, Iordan Ianev, Daniel Cain, *op.cit.*, p. 63.

¹² *Ibidem*.

linia Dunării este una din zonele disputate de la frontiera dintre islam și creștinătate¹³.

La Nicopole în 1396 la 25 septembrie Baiazid a înfrânt o armată cruciată a celor mai mândri cavaleri ai Europei, și anume: Franța, Boemia, Anglia, Spania, Polonia, Ungaria, Țara Românească. Desfășurarea cruciadei din 1396 lângă hotarul de sud al Țării Românești a atras atenția Occidentului asupra importanței strategice a spațiului românesc, tot în acest an țarul de Vidin este exilat în Asia Mică, transformând țaratul în provincie otomană. Perioada cuprinsă între a doua jumătate a anului 1394 și începutul anului 1397, reprezintă, sub raportul înfruntării cu Poarta otomană, poate cea mai dificilă epocă din istoria Țării Românești, dar și din istoria celorlalte țări românești

În 1398 Baiazid revine în Anatolia, anexează Karaman și principatul lui Kadi Burhanedalin creand un imperiu centralizat de la Dunăre la Eufurat. În Asia centrală și Iran, Timur care a domnit în anii 1336-1405 a întemeiat un puternic imperiu și s-a proclamat moștenitorul drepturilor de stăpânire ale ilhanizilor asupra Anatoliei.

Mircea cel Bătrân a rezistat atacurilor din partea turcilor la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, trecând la ofensivă în 1402. Sultanul îl sfidează pe Timur Lenk, însă este înfrânt pe câmpia Çiubuk, de lângă Ankara la 28 iulie 1402¹⁴. După această bătălie remarcabilă Imperiul Otoman a cunoscut o perioadă de declin, însă în 1415 este capabil să restabilească fosta autoritate în Rumelia și Anatolia.

În perioada destrămării Imperiului Otoman, fiii lui Baiazid s-au confruntat timp de 11 ani, din 1402 până în 1413, încercând să reconstituie imperiul prin lupte împotriva principatelor turcești anatoliene neotomane și a popoarelor balcanice. Fiii lui Baiazid au fost: Mehmed Celebi emir de Anatolia 1403-1411, Suleiman Celebi emir de Rumelia 1403-1411, Musa Celebi emir de Adrianopol 1411-1413. Puterea celui din urmă devine mare, în timp ce Mehmed ajutat de bizantini trece în Balcani. Țara Românească sub conducerea lui Mircea a devenit principala forță de apărare a Dunării de Jos în primele două decenii ale secolului al XV-lea. Acesta a trecut din 1403 la redobândirea Silistrei și a unor fortificații de la Nordul Dunării. El îl ajută pe Musa Celebi cu o oaste pentru a-l înlătura pe Suleiman Celebi.

Domnia lui Musa a amânat reformarea imperiului. Fratele lui Mehmed, Mustafa dorea ca Bizanțul și Țara Românească să declanșeze o revoltă în Rumelia. Mircea cel Bătrân l-a sprijinit la început pe Mustafa, apoi pe șeyk-ul Bedreddin Mahmud, care conducea o revoltă antiotomană

¹³ *Ibidem*, p. 64.

¹⁴ Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria României*, Editura Corint, București, 2005, p. 153.

în Anatolia de Vest. Mehmed I-a forțat pe Mustafa să caute sprijin în Bizanț, semnând tratatul, cel din urmă rămâne prizonier.

În Balcani, Mehmed I l-a atacat pe Mircea cel Bătrân, fiind respins pe celălalt mal al Dunării, în urma primei expediție a sultanului împotriva domnului Țării Românești, la începutul anului 1417. Mircea moare la începutul anului următor, la 31 ianuarie 1418, fără a se supune vreodată Porții. Urmașul lui Mircea este Mihail I care a domnit între 1418-1420, a luptat la fel de bine ca și tatăl său. El l-a înfrânt pe Mehmed I în vara anului 1419, sultanul ocupând doar cetățile Giurgiu, Enisala și Isaccea, însă după retragerea otomanilor, românii s-au grăbit să le recupereze. Mihail a încercat să răscumpere pacea, promițând plata unui haraci, pentru a putea să se ridice la luptă din nou o dată cu apariția la Dunăre a lui Sigismund de Luxemburg. Aceasta a fost văzută de cronicile otomane ca o „închinare” a Țării Românești, de fapt nu era decât o perioadă lungă de a putea respinge protectoratul Imperiului Otoman. În toamna aceluiași an, Mihail I se ridică din nou la luptă ajutat de Sigismund, rezistând apoi unei mari campanii de tip „gâzâ”, unde Mihail I, fiul legitim al lui Mircea își pierde viața împreună cu cei doi fii ai săi, dacă nu au fost cumva executați după capturare.

În vara anului 1420 otomanii au atacat pentru prima dată Moldova, pe mare și pe uscat, ținta lor fiind cetățile Licostomo-Chilia, Cetatea Albă, atac respins de oastea lui Alexandru cel Bun, în timp ce Banatul și Transilvania va fi supusă luptelor până în iarnă, Sigismund nefiind în stare să asigure o bună apărare. O dată cu urcarea pe tron a lui Murad al II-lea în 1421, Țara Românească devine teatrul unui război permanent, în care multă vreme nu s-a întrevăzut decât rivalitatea celor două ramuri ale casei domnitoare¹⁵, Dănești și Drăculești. Cele care luptă pentru stăpânirea cursului inferior al Dunării sunt Imperiul Otoman și Ungaria. Murad al II-lea și-a îndreptat atenția spre principatele anatoliene, unde va petrece mult timp, supunând principatele Aydin, Menteșe, Teke, Germiyan, o parte din Kastamonu și aducând sub protectoratul său Karamanul. Akângii lui Murad au pătruns în Moreea, au atacat Salonicul în 1423, pe care îl vor cuceri în 1430, o parte din Albania era cucerită de turci, încorporată imperiului tot în 1430.

Din secolul al XV-lea domnii Țării Românești au început să înțeleagă rolul lor de apărători ai creștinătății, ceea ce a reprezentat un pas important pentru apărarea Transilvaniei. La 17 mai 1421 Radu Praznaglava, domnul Țării Românești a încheiat pacea cu brașovenii și Țara Bârsei ce prevedea: pacea între cele două țări și ca dușmanul uneia va fi și al celeilalte, garanta apărarea în fața unei noi invazii otomane. Dan

¹⁵ *Ibidem*, p. 154.

al II-lea care a domnit între anii 1422-1431 s-a mulțumit să întărească doar privilegiile comerciale ale brașovenilor, pentru că era un cunoscut luptător antiotoman. Muntenia a fost supusă presiunii otomane încă din 1419, dovedindu-se extrem de puternică în al treilea deceniu al secolului al XV-lea. Aceste presiuni au fost conduse de beii de margine care s-au succedat anual. Dan al II-lea a luptat alături de cavalerii unguri și secui. În Transilvania a sosit dom Pedro, fiul regelui Ioan I al Portugaliei care a venit împreună cu 400 de cavaleri portughezi pentru a participa la lupta de redobândire a Țării Românești și înaintarea prin ținuturile otomane până la Marea Neagră¹⁶. Luptele antiotomane ale lui Dan al II-lea au avut ca scop apărarea întregii lumi creștine. Datorită tratatului de alianță încheiat cu Sigismund de Luxemburg în 1426, Dan al II-lea va trebui să lupte în 1428 pentru cetatea Golubač, până la urmă este nevoit să plătească tribut și un număr de oi, însă Țara românească își va păstra autonomia față de Poartă. Dan al II-lea moare în urma unei bătălii cu turcii în 1431. După moartea acestuia este adus pe tron fiul natural al lui Mircea, Alexandru Aldea, fiind înscăunat cu ajutorul brașovenilor, în numele lui Sigismund de Luxemburg. Pentru a încheia conflictele cu turcii, datorită bătăliei din vara anului 1431 când își pierde viața Dan al II-lea, noul domn merge la sultan pentru a negocia pacea prin jurăminte de credință, motivul era acela de a dobândi pacea atât pentru Țara Românească cât și pentru Transilvania. Sultanul Murad al II-lea nu a respectat condițiile jurate și în 1432 a pornit la luptă ajutat de oastea Rumeliei, Anatoliei, împotriva Transilvaniei și Moldovei, ceea ce l-a determinat pe Alexandru Aldea să pornească la luptă. Domnul muntean s-a aliat cu voievodul Moldovei, Iliăș, așteptând ajutor și din partea Transilvaniei, de aceea putem afirma că Țara Românească a avut rolul de a apăra creștinătatea de invaziile otomane care doreau să cucerească Moldova, Transilvania, Ungaria, Țara Românească, spațiul românesc fiind spațiul de frontieră al Europei în apărarea creștinismului.

În bătălia de la 22 iunie 1432 oastea moldoveană condusă de Iliăș împotriva turcilor care au pătruns în Moldova a fost distrusă. Invaziile otomane din 1431 și 1432 au arătat că Țara Românească era aproape de bazele otomane rumeliote și că nu va mai putea rezista singură sau doar cu ajutorul Ungariei. Urcarea pe tron al lui Vlad Dracul, cel de-al treilea fiu al lui Mircea, cu sprijinul lui Sigismund de Luxemburg, va duce o perioadă destul de dificilă datorită turcilor care încercau să pătrundă pe linia Dunării. Acesta a domnit între anii 1436-1442, 1443-1446. Acceptă protectoratul sultanului încă din 1436, după campania din Banat și Transilvania, de la începutul domniei sale, urmată de o marea expediție sultanală în Ardeal, 16 Viorel Panaite, *Pace, război și comerț în Islam. Țările Române și dreptul otoman al popoarelor (secolele XV-XVII)*, Editura All, București, 1997, p. 278.

merge la Bursa, repetând actul în 1439, unde își lasă fiii, pe viitorii domni Vlad Țepeș și Radu cel Frumos, ostateci. Toate acestea nu au știrbit independența internă a țării și nici libertatea externă.

În ceea ce privește situația celorlate state din Peninsula Balcanică, o parte din Serbia devine provincie a imperiului, fără a cuceri Belgradul, iar Bosnia și Herțegovina vor fi supuse la plata tributului. S-a discutat despre unirea celor două biserici creștine de la Dunăre în iulie 1439, fiind dezbătută de împăratul bizantin Ioan al VIII-lea Paleologul în Italia împreună cu papa Eugeniu al IV-lea la conciliul de la Ferrara-Florența. În 1440 apelul a fost lansat de papa Eugeniu al IV-lea; regele Aragonului promitea să echipeze o flotă la fel ca și ducele de Bourgogne, tânărul rege al Poloniei, Vladislav Jagello¹⁷, care ocupase tronul Ungariei, dorea să organizeze o expediție în Balcani.

Aici își face apariția și Iancu de Hunedoara, prezent pe scena istoriei românești și universale, datorită luptelor pe care le-a dus împotriva turcilor și a rolului pe care l-a avut pentru Ungaria, implicit pentru Țările Române.

În martie 1442 românul transilvan Iancu de Hunedoara a obținut o victorie memorabilă la Sântimbru în Transilvania asupra beiului de Vidin. Iancu a fost ajutat de despotul sârb Gheorghe Brankovici care a înaintat prin Serbia, Bulgaria până în Sofia. În această perioadă Murad al II-lea se afla în Asia Centrală, ocupat cu războiul Karaminiei, ataca Trapezuntul, fără să-l cucerească de la împăratul Ioan Comnenul care încerca să se sprijine pe Uzun Hasan, în schimbul fiicei sale. Sultanul a oprit această operațiune a cruciaților în iarna anului 1443 în moment ce se pregăteau să pornească spre Adrianopol. Armata turcă este distrusă aproape de Niș, de Iancu de Hunedoara, în timp ce Albania se ridica la chemarea lui Skanderbeg. Pentru a încheia conflictul cu cel mai de temut adversar al sultanului, și anume Iancu de Hunedoara, a fost semnat un tratat în iunie la Adrianopol, ratificat la Szeged în Ungaria de regele Vladislav Jagello și turci.

În toamna anului 1444 Vladislav a trecut Dunărea doar cu armate ungare și transilvănene, fără cele polone și române. Vasele și armatele creștine care înaintaseră în Dobrogea de Sud și Bulgaria de Nord-Est pentru a pune stăpânire pe portul Varna de la Marea Neagră au fost derutate de încheierea păcii de la Szeged, nu au sosit la timp și astfel trupele turcești traversează Balcanii stabilind tabăra sub zidurile Varnei. Bătălia din 10 noiembrie este o repetare a celei de la Nicopole, armata turcă a fost mai puternică decât cea a regelui Vladislav, Iancu de Hunedoara împreună cu domnul Țării Românești îndreptându-se spre Dunăre.

---

17 Constantin Rezachevici, *op. cit.*, p. 192.

În 1445 are loc o nouă campanie pe Dunăre, în urma căreia domnul Țării Românești preia Giurgiul de la turci, însă nu s-au bucurat prea mult de succesul acesta, urmând ca în 1446 să aibă loc o nouă incursiune a flotei otomane la Marea Neagră, în urma căreia zbrobea după două zile în câmpia istorică de la Kossovo, expediția ungară și munteană a lui lancu de Hunedoara¹⁸. Devine regent și guvernator al regatului în timpul minoratului lui Ladislau Postumul. A reușit să impună la Chilia o garnizoană ungurească care din 1447 nu se mai afla sub conducerea Moldovei. Toate presiunile făcute împotriva otomanilor au slăbit forța acestora de a mai pătrunde în Europa nord-dunăreană, amânarea prăbușirii Regatului ungar și au întărit autonomia Țării Românești.

La 29 mai 1453 Mehmed al II-lea Fatih (Cuceritorul) a cucerit Constantinopolul, împăratul Constantin a căzut eroic în bătălie. Orașul a fost izolat timp de 50 de ani, fiind destinat a lega Rumelia și Anatolia, cu reședința de până atunci Adrianopol și Bursa. Durerea care a mistuit întreaga lume creștină a fost mare, deși Imperiul Bizantin murise demult, orașul cucerit reprezenta doar un simbol ce dispărea din cauza Imperiului Otoman, care nu putea depăși linia Dunării¹⁹, reia lupta în Balcani și Marea Egee. La 13 iunie-22 iulie 1456 lancu de Hunedoara duce o luptă eroică în apropiere de Belgrad, victoria lui lancu de sub zidurile cetății din 22 iulie, a oprit ofensiva otomană în Europa Centrală. Cu o lună înainte de moartea lui lancu de Hunedoara, pe tronul Țării Românești vine Vlad Țepeș (a doua domnie 1456-1462) fiul cel mare al lui Vlad Dracul, care va prelua apărarea Dunării de la lancu. Acesta moare în august 1456, de ciumă în tabăra de la Zemun și este înmormântat în Catedrala Romano-Catolică din Alba Iulia.

În concluzie, deși inițial statul otoman din Asia Mică s-a confruntat cu dificultăți interne, la mijlocul secolului al XIV-lea turcii au reușit să cucerească un mic teritoriu în Europa. Acesta este momentul de început al expansiunii otomane în Balcani. La scurt timp de la cucerirea peninsulei Gallipoli otomanii au ocupat puternica fortificație bizantină de la Adrianopol (Edirne).

Trupele otomane având un efectiv superior armatelor creștine din Balcani au raportat o serie de victorii începând cu bătălia de la Cernomen din 1371. Această victorie a deschis calea trupelor otomane către țările bulgare de la Vidin și Târnovo. Totodată, otomanii au pătruns în teritoriile din Sudul Serbiei, astfel că, la 28 iunie 1389 s-a desfășurat prima bătălie din Kosovo. Ea a avut un rezultat nedecis, deoarece turcii s-au confruntat cu o coalțiție a creștinilor la care au luat parte trupe: albaneze, sârbești,

¹⁸ Gheorghe I. Brătianu, *op. cit.*, p. 267.

¹⁹ Camil Mureșan, *lancu de Hunedoara*, ediția a II-a, Editura Științifică, București, 1968, p. 43.

---

bulgărești și românești.

Ulterior, sultanul Baiazid a inițiat o campanie de pedepsire a domnitorului Țării Românești, Mircea cel Bătrân, pătrunzând în Nordul Dunării. Bătălia decisivă s-a desfășurat la Rovine având ca rezultat retragerea forțelor otomane în Sudul Dunării.

Un an mai târziu, 1396, a fost organizată cruciada de la Nicopole cu participarea unor principii din Europa Occidentală, acțiune la care s-a alăturat și un corp de oaste trimis de Mircea cel Bătrân. În ciuda acestui fapt, la sfârșitul secolului al XIV-lea otomanii cuceriseră teritoriile bulgărești situate în Sudul Dunării. Cu toate acestea, Dobrogea a fost cucerită spre sfârșitul domniei lui Mihail I.

În 1442-1444 Iancu de Hunedoara a inițiat o puternică ofensivă în Sudul Dunării, îndreptată împotriva Imperiului Otoman în speranța eliberării creștinilor din Balcani. În cele din urmă acesta avea să moară în august 1456 la Zemun, lângă Belgrad.

Bibliografie:

1. ANDREESCU, Ștefan, *Din istoria Mării Negre (Genovezi, români și tătari în spațiul pontic în secolele XIV-XVII)*, Editura Enciclopedică, București, 2001.
2. BĂLUȚOIU, Valentin, *O istorie pentru românii de la Sud de Dunăre*, Editura Alma, Craiova, 2009.
3. BĂRBULESCU, Mihai, DELETANT, Dennis, HITCHINS, Keith, PAPA COSTEA, Șerban, TEODOR, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint, București, 2005.
4. BRĂȚIANU, I. Gheorghe, *Marea Neagră, Vol. II*, Editura Meridiane, București, 1988.
5. DINULESCU, Constanțiu, *Evoluții politico-militare în Europa de S-E în secolele XII-XV*, Editura Universitaria, Craiova, 2008.
6. INALCIK, Halil, *Imperiul Otoman. Epoca Clasică*, Editura Enciclopedică, București, 1996.
7. ***, *Istoria Românilor, Vol. IV*, Editura Enciclopedică, București, 2001.
8. JELAVICH, Barbara, *Istoria Balcanilor. Secolele XVIII-XIX, Vol. I*, Editura Institutul European, Iași, 2000.
9. MEHMED, Mustafa Ali, *Istoria Turcilor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
10. MUREȘAN, Camil, *Iancu de Hunedoara, ediția a II-a*, Editura Științifică, București, 1968.
11. PANAITI, Viorel, *Pace, război și comerț în Islam. Țările Române și dreptul otoman al popoarelor (Secolele XV-XVII)*, Editura All, București, 1997.
12. PAVLOV, Palmen, IANEV, Iordan, CAIN, Daniel, *Istoria Bulgariei*, Editura Corint, București, 2002.
13. ***, *Relațiile Româno-Bulgare de-a lungul veacurilor (secolele XII-XVI)*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971.
14. REZACHEVICI, Constantin, *Rolul românilor în apărarea Europei de expansiunea otomană. Secolele XIV-XVI*, Editura Albatros, București, 2001.